

UPUTE ZA PISANJE AKADEMSKIH RADOVA NA FAKULTETU POLITIČKIH ZNANOSTI

Zagreb, ožujak 2013.

SADRŽAJ

POPIS ILUSTRACIJA.....	3
UVOD: AKADEMSKI RADOVI.....	4
NACRT ISTRAŽIVANJA.....	6
Elementi (pret)prijave diplomskog i završnog specijalističkog rada	7
STRUKTURA RADA.....	9
OSNOVNI TEKST	10
Uvod.....	10
Tijelo teksta.....	11
Zaključak.....	13
FORMAT I OPREMA RADA.....	15
Format rada	15
Jezično-pravopisna razina rada	15
Korice rada	15
Sadržaj rada.....	17
Popis ilustracija	17
Popis literature.....	18
Prilozi	18
Sažetak i ključne riječi	19
PRAVILA CITIRANJA.....	19
Citiranje, parafraziranje i sažimanje.....	19
Citatnice	21
Fusnote	22
Bibliografske jedinice	23
Plagiranje.....	25
LITERATURA.....	26
Internetske stranice.....	27
PRILOZI.....	28

POPIS ILUSTRACIJA

Tablice

Tablica 1: Vrste znanstvene proze.....	4
Tablica 2: Vrste akademskih radova	6
Tablica 3: Nužni elementi (pret)prijave diplomskog i završnog specijalističkog rada	7
Tablica 4: Sedam pravila za dobar izbor teme akademskog rada	7
Tablica 5: Dijelovi akademske proze	10
Tablica 6: Dobre i loše odlike strukture tijela teksta.....	12
Tablica 7: Sažetak tematske razrade osnovnog teksta	14
Tablica 8: Načela dobrog citata.....	20
Tablica 9: Obavezni elementi bibliografskih jedinica.....	24

Slike

Slika 1: Pet heurističkih koraka.....	8
Slika 2: Mehanika odlomaka.....	13
Slika 3: Korice ili vanjska naslovnica rada	16
Slika 4: Potkorice ili unutarnja naslovnica rada.....	16
Slika 5: Primjer izrade sadržaja rada.....	17
Slika 6: Primjer popisa ilustracija u radu	18
Slika 7: Primjer dobra i loša citiranja.....	20
Slika 8: Primjeri uporabe unutartekstnih referencija kao citatnica	22
Slika 9: Primjeri bibliografskih jedinica klasičnih izvora u modelu <i>autor-godina</i>	24
Slika 10: Primjeri bibliografskih jedinica ostalih izvora.....	25

UVOD: AKADEMSKI RADOVI

Znanstveni tekst oblik je argumentacijske proze kojom se objavljuju rezultati nekog znanstvenog istraživanja. Znanstvena proza dijeli se u tri osnovne skupine (v. *Tablicu 1*). Prvu čine znanstveni radovi koji donose znanstvenu inovaciju, dakle znanstveni radovi u užem smislu, a primjeri su izvorni znanstveni članak, pregledni članak, prethodno priopćenje, monografija i studija. Stručni radovi, koji primjenjuju i šire znanstvene spoznaje, prije svega u edukativne svrhe, čine drugu skupinu znanstvenih tekstova i u njih spadaju stručni članak, recenzija, prikaz, izvješće i udžbenik. U zasebnu se skupinu izdvajaju akademski radovi – znanstveni i stručni radovi koji nastaju radi profesionalnog osposobljavanja i za potrebe stjecanja akademskih naziva i stupnjeva.¹ Akademski su radovi studentski podnesci i osvrti, seminarski radovi i eseji, te diplomski, završni specijalistički i doktorski rad (Oraić Tolić, 2011: 113-120; Silobričić, 2003: 13-21; Zelenika 1998: 179-308).

Tablica 1: Vrste znanstvene proze

ZNANSTVENI RADOVI	STRUČNI RADOVI	AKADEMSKI RADOVI
izvorni znanstveni članak	stručni članak	podnesak / osvrt
pregledni članak	recenzija	seminarski rad
prethodno priopćenje	prikaz	esej
monografija	izvještaj	diplomski rad
studija ili projekt	udžbenik	završni specijalistički rad
		doktorski rad

Redom od podneska prema doktorskom radu opseg akademskih radova raste, te oni u sve većoj mjeri kvalitetom iz stručnih prelaze u znanstvene radove. Podnesak ili osvrt najjednostavniji je oblik akademske proze koji u 800 do 1.000 riječi daje kratku analizu nekog predmeta ili mišljenje o nekoj temi.² Opseg seminarskog rada ovisi o silabusu pojedinoga

¹ "Akademska je pismo oblik argumentacijskog diskursa – retorički pothvat koji se poduzima u akademskoj zajednici radi širenja i prenošenja, svladavanja i ovjeravanja znanja te postizanja akademskih stručnih naziva i akademskih stupnjeva" (Oraić Tolić, 2011: 159).

² Dva su osnovna načina mjerenja količine teksta, odnosno njegova iskazivanja u karticama: broj riječi i broj znakova. Jednu karticu čini 1.800 znakova, uključivši slova, interpunkcije i razmake (*Word Count* → *Characters with Spaces*), ili oko 300 riječi.

kolegija, odnosno unutarnjoj organizaciji rada i raspodjeli studentskog opterećenja na pojedinom predmetu. Podnesak, kao i seminarski rad, piše se u sklopu nekoga kolegija, te donosi udio u njegovim bodovima, tj. ECTS-ima.³ Za razliku od toga, esej donosi dodatna 2,5 ECTS-a povrh onih dodijeljenih kolegiju u sklopu kojega se piše/ izrađuje, pa znači i dodatno studentsko opterećenje. Opseg je eseja od 2.000 do 2.500 riječi, a kvalitetom je srodan stručnom članku ili stručnom prikazu. Navedeni su radovi dio obrazovnog procesa tijekom studiranja, dok je za diplomski, završni specijalistički i doktorski rad specifično što njihova obrana označava kraj obrazovnog procesa i stjecanje određene akademske titule (Oraić Tolić, 2011: 118-119; Zelenika, 1998: 259-263).

U bolonjskom se modelu trogodišnjim ili četverogodišnjim preddiplomskim studijem stječe titula prvostupnika/ce, koja na Fakultetu političkih znanosti ne uključuje pisanje završnog rada. Jednogodišnji ili dvogodišnji diplomski studij završava pisanjem diplomskog rada. Nakon pet godina studija (3+2 ili 4+1)⁴ stječe se titula magistra/e struke. Diplomski je rad kvalitetom stručni rad, opseg mu je od 10 do 15 tisuća riječi, donosi 18 ili 22 ECTS-a, ovisno o studiju, a sadrži samostalno rješavanje problema iz struke te neke oblike originalnosti u obradi teme (Oraić Tolić, 2011: 119-120; Silobrčić, 2003: 110-111; Zelenika, 1998: 264-277, 303-305).

Nakon diplomskog studija u bolonjskom se sustavu obrazovanje može nastaviti na jednogodišnjim poslijediplomskim specijalističkim studijima,⁵ te se nakon šestgodišnjeg studija (4+1+1 ili 3+2+1) stječe titula sveučilišnog/e specijalista/ice. Taj se studij okončava obranom završnog specijalističkog rada, opseg kojega varira od 8 do 12 tisuća riječi, te donosi od 12 do 20 ECTS-a, ovisno o specijalističkom studiju. Poslijediplomsko se obrazovanje može ostvarivati i u sklopu poslijediplomskog znanstvenog doktorskog studija, koji završava obranom doktorskog rada i stjecanjem titule doktora/ice znanosti. Doktorski je rad samostalni znanstveni rad, najviši oblik akademske proze, s originalnom temom, metodologijom i rezultatima, kojim se dobiva licencija za znanost (v. Dunleavy, 2005; Oraić Tolić, 2011: 120; Silobrčić, 2003: 111-114; Zelenika, 1998: 628-662). Doktorski rad također donosi bodove (45, odnosno 60 ECTS-a), te je opsega od 60 do 65 tisuća riječi (v. Tablicu 2).

---

³ ECTS-bodovi označavaju mjeru radnog opterećenja studenta/ice. Jedan ECTS iznosi od 25 do 30 SRS-ova (studentskih radnih sati).

⁴ V. www.fpzg.hr (2013a), odnosno www.fpzg.hr (2013b).

⁵ Fakultet političkih znanosti provodi poslijediplomsko specijalističko obrazovanje kroz desetak različitih studija (v. www.fpzg.hr, 2013c).

Tablica 2: Vrste akademskih radova

Naziv rada	Napomena	ECTS	Broj riječi (u tisućama)
podnesak / osvrt	u sklopu kolegija	--	0,8-1
seminarski rad	u sklopu kolegija	<i>ovisno o silabusu kolegija</i>	
esej	ECTS-i izvan kolegija	2,5	2-2,5
diplomski rad	studij politologije	18	10-12
	studij novinarstva	22	12-15
završni specijalistički rad	ovisno o studiju	12-20	8-12
doktorski rad	studij komparativne politike	45	--
	studij politologije	60	60-65

Upute za pisanje akademskih radova na Fakultetu političkih znanosti donose neke temeljne naputke za izradu svih vrsta akademske proze. *Upute* su posebice usmjerene na izradu diplomskih radova i završnog specijalističkog rada, te prikazuju tehničke aspekte njihova opremanja i proceduru prijave, ocjene i obrane (v. *Prilozi*), ali mogu poslužiti i kao vodič u pisanju ostalih vrsta akademske proze.⁶ Studente/ice svih razina studija upućuju se da prouče dodatnu, opsežniju literaturu o zakonitostima akademskog pisanja i standardima znanstvenog stila, te tehnici izrade akademskih radova (v. *Literatura*).

NACRT ISTRAŽIVANJA

Nacrt istraživanja je plan budućeg istraživanja; njime se koncipiraju njegova struktura i način provedbe, čime se istraživačka ideja oblikuje u projekt. Pretprijava diplomskog rada, odnosno prijava završnog specijalističkog rada svojevrsni je nacrt istraživanja, u najjednostavnijem obliku. Svrha je izrade (pret)prijave, osim pronalaska mentora/ice i formalna prijavljivanja rada, postavljanje temelja dobrog istraživačkog projekta koji vodi k pisanju diplomskog, odnosno završnog specijalističkog rada, što znači da ima osnovne kvalitete znanstvenog rada, da je provediv u zadanom vremenskom okviru, te veličinom sukladan dopuštenoj količini

⁶ Doktorski rad oblikuje se prema *Uputama za oblikovanje doktorskog rada* Sveučilišta u Zagrebu (v. www.doktorski.unizg.hr, 2013).

teksta za pojedini rad. Nacrt, odnosno (pret)prijavu čine četiri, odnosno pet nužnih elemenata, ovisno o kojem je radu riječ (v. *Tablicu 3*).

Tablica 3: Nužni elementi (pret)prijave diplomskog i završnog specijalističkog rada

Nužni elementi pretprijava diplomskog, odnosno prijave završnog specijalističkog rada		
1.	naslov rada	sažeti oblik teme rada (prijedlog naslova rada na hrvatskom i engleskom jeziku)*
2.	obrazloženje	područje, tema, znanstveni problem, istraživačko pitanje, teza, cilj i plan istraživanja, te metodologija (oko 500 riječi)
3.	sadržaj	struktura rada kroz pregled naslova osnovnih poglavlja
4.	popis polazišne literature	najmanje pet izvora
5.	jezik rada*	prijedlog jezika pisanja i obrane rada – hrvatski ili engleski, s obrazloženjem uporabe stranog jezika

*Odnosi se samo na završni specijalistički rad.

Elementi (pret)prijave diplomskog i završnog specijalističkog rada

Pretprijava diplomskog, odnosno prijava završnog specijalističkog rada treba sadržavati temeljne elemente svake znanstvene, odnosno akademske proze. To je prije svega naslov rada kao najvidljiviji i najčitaniji dio znanstvenog teksta (Silobrčić, 2003: 36). Naslov je prva i najkraća obavijest o temi, odnosno maksimalno sažet oblik teme i/ili teze rada (Oraić Tolić, 2011: 260-263). Zatim, (pret)prijava sadrži obrazloženje (najmanje 500 riječi) koje donosi kratku razradu planiranog rada. Planirani se diplomski ili završni specijalistički rad prikazuje i obrazlaže u pet osnovnih heurističkih koraka (v. *Sliku 1*). Rad se pozicionira u pripadajuću znanstvenu disciplinu i granu,⁷ te se precizno određuje njegova tema. Tema je jasno razgraničen i definiran predmet istraživanja i predmet o kojem se piše (Oraić Tolić, 2011: 164-171). Postoji niz pravila za dobar izbor teme rada (v. *Tablicu 4*).

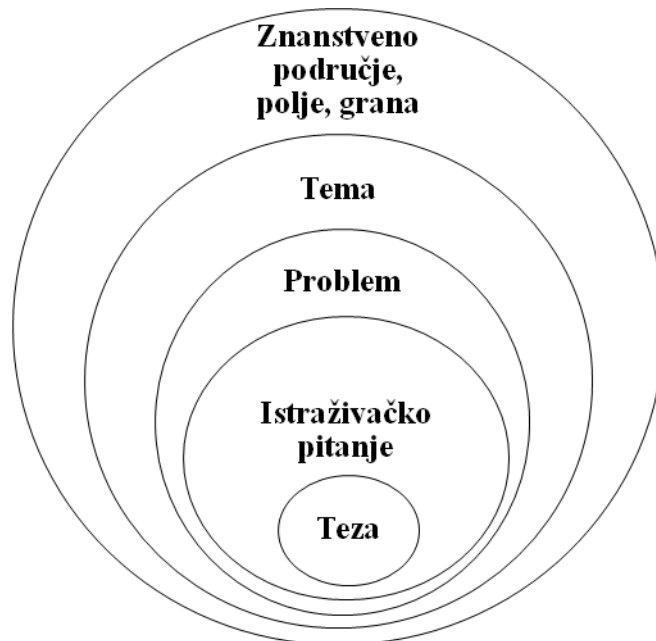
Tablica 4: Sedam pravila za dobar izbor teme akademskog rada

1.	Da tema odgovara vašim interesima, željama i očekivanjima, bilo iz stručnih, bilo iz idejnih ili kojih drugih razloga
2.	Da poznajete znanstveno područje, polje ili granu iz kojih ćete pisati akademski rad
3.	Da je tema nova ili malo obrađivana, te se može sagledati na djelomice ili posve nov način
4.	Da je optimalna opsega, odnosno ni preuska ni preširoka
5.	Da vam je dostupna literatura za obradu teme
6.	Da ste osigurali vrijeme, prostor i materijalne uvjete potrebne za istraživanje i pisanje
7.	Da poznajete strane jezike u opsegu koji zahtijeva tema

⁷ V. *Pravilnik o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama*, NN:118/09.

Izvor: Oraić Tolić, 2011: 165.

Slika 1: Pet heurističkih koraka

Izvor: Oraić Tolić, 2011: 173.

U akademskom radu nije dovoljno prikupiti činjenice o temi i prepričati sadržaj, nego u sklopu izabrane teme treba uočiti neki znanstveni problem. Ne uoči li se problem, u znanstvenoj se prozi o nekoj temi ne može reći ništa relevantno. Najjednostavnije rečeno, znanstveni je problem zagonetka koja se rješava istraživanjem zato što nije riječ o nečem krajnje očiglednu i samorazumljivu. Problem se definira u obliku istraživačkog pitanja koje mora biti relevantno za izabranu temu. Prema sadržaju, ono može biti teorijsko ili empirijsko, a prema obliku pitanje nagađanja (*postoji li to*), pitanje definicije (*što je to*), pitanje kvalitete (*kakvo je to*) ili pitanje djelovanja (*što s tim*) (Oraić Tolić, 2011: 172-183). Teza je odgovor na istraživačko pitanje koje se u radu provjerava i podupire argumentima. To je osnovna tvrdnja koja se radom želi dokazati ili opravdati.⁸

Sve navedene elemente treba zaokružiti pripadajućim teorijsko-metodološkim pristupom. U radovima koji uključuju empirijsko istraživanje posebno treba istaknuti koje će se metode prikupljanja podataka rabiti da bi se došlo do građe, te kojim će se metodama analize

⁸ "Teza je jasno i precizno definirana tema (...) Osnovno je pravilo akademskoga diskursa da se tema definira u jednoj izjavnoj rečenici (Crobett i Connors, 1999:30). Takva izjavna rečenica, u kojoj se o predmetu što tvrdi ili poriče, naziva se tezna rečenica (...) Tko nema tezu rečenicu u tekstu ili se ta rečenica ne može iščitati između redaka, taj nije rekao ništa. Taj, kao što kaže frazeologem, 'mlati praznu slamu'" (Oraić Tolić, 2011: 195-196).

podataka obraditi empirijski materijal.⁹ Ukratko treba istaknuti što je osnovni cilj istraživanja, te kako se ono planira provesti. Zatim, u obliku sadržaja, (pret)prijava treba prikazati planiranu strukturu rada kroz pregled naslova glavnih poglavlja (v. *Format i oprema rada*). Na kraju, (pret)prijava treba pokazati utemeljenost predloženog rada u literaturi, dakle donijeti najmanje pet temeljnih polazišnih referencija za izradu rada, prikazanih na način koji će se ovdje kasnije objasniti (v. *Pravila citiranja*).

STRUKTURA RADA

Akademski radovi sastoje se od tri cjeline ili makrojedinice: prethodnoga dijela, osnovnog teksta i završnoga dijela (v. *Tablicu 5*). U prethodnom dijelu obavezni su dijelovi rada naslov (naslovnica) i sadržaj, a u završnome sažetak, ključne riječi i popis literature. Njih mora sadržavati svaki diplomski i završni specijalistički rad. Student/ica može u prethodni i završni dio uključiti i neke neobavezne elemente kao što su popis kratica, predgovor, zahvale, razni prilozi ili kratki životopis. Središnji dio akademske proze – osnovni tekst – mora sadržavati uvod, tijelo teksta i zaključak.

Navedeni dijelovi trebaju u diplomskom ili završnom specijalističkom radu biti poredani na sljedeći način:

1. Naslovnica (vanjska, unutarnja)
2. Izjava o autorstvu
3. Sadržaj
4. Popis ilustracija (ako postoje)
5. Uvod
6. Tijelo teksta
7. Zaključak
8. Popis literature (i drugih izvora podataka korištenih u izradi rada)
9. Prilozi (ako postoje)
10. Sažetak i ključne riječi

---

⁹ Svakako se može započeti metodološkom literaturom u izdanju Fakulteta političkih znanosti (v. Burnham i sur, 2006; March, Stoker, 2005; Landman, 2008; Yin, 2007).

Tablica 5: Dijelovi akademske proze

Makrojedinice	Obavezni dijelovi	Neobavezni dijelovi	
PRETHODNI DIO	naslov	posveta	popis kratica
	sadržaj	moto	predgovor
		popis ilustracija	zahvala
OSNOVNI TEKST	uvod		
	tijelo teksta		
	zaključak		
ZAVRŠNI DIO	literatura	prilozi	
	sažetak	rječnik / kazalo	
	ključne riječi	životopis autora/ice	

Izvor: Oraić Tolić, 2011: 260.

OSNOVNI TEKST

Uvod

Uvod je pristupni dio teksta koji čitatelja uvodi u sadržaj rada i općenito ga upoznaje s temom, te ne bi trebao obuhvaćati više od deset posto ukupnog teksta rada. Općenito je pravilo da je uvod bolji što je kraći, no pritom mora imati dovoljno obavijesti da čitatelj može razumjeti i procijeniti tekst bez čitanja dodatne opsežne literature. Posebice mora biti jasno zašto je izabran baš taj predmet istraživanja. Najčešće se uvod akademske proze piše dva puta – na početku pisanja i istraživanja, kao svojevrsni širi plan i nacrt istraživanja, pa se na samom kraju pisanja uvijek znatno prerađuje.

Uvod akademske proze najčešće ima sljedećih šest standardnih dijelova. Uvod je najprimjerenije započeti (1) kontekstom istraživanja, tj. donijeti osvrt na stanje u području i kratak pregled dosadašnjih istraživanja i literature da bi se radu i temi odredilo mjesto u zatečenom fondu znanja. Zatim se prikazuju takozvana (2) vapijuća praznina i vlastito istraživačko pitanje. Time se gradi vlastita niša ocrtavanjem *rupe* u postojećim istraživanjima, spoznajama i znanju, što otvara mogućnost novine u temi i pristupu. To je povezano s isticanjem (3) važnosti i doprinosa rada, odnosno isticanjem zašto je vrijedno postaviti upravo to i takvo istraživačko pitanje. Uvod u pravilu donosi i (4) osvrt na metodologiju na kojoj je rad utemeljen, te (5) kratak nacrt njegove strukture, tijekom argumentacije po dijelovima,

poglavljima i odjeljcima. Na kraju, uvod najčešće donosi i tezu, autorov odgovor na glavno istraživačko pitanje, odnosno (6) teznu rečenicu (Oraić Tolić, 2011: 270-274).

Tijelo teksta

Tijelo teksta, svojevrsni trup argumentacije, središnji je i najopsežniji dio akademskog rada koji donosi iscrpnu obradu teme. Uobičajeno je da mu opseg čini 80 do 85 posto osnovnog teksta. Razrada teme mora odgovarati strukturi rada koja je najavljena u sadržaju i uvodu; ništa što je najavljeno u uvodu ne smije se u tijelu teksta propustiti ili ostaviti nedorečenim. Također, tijelo teksta mora u cijelosti biti u funkciji obrazlaganja i argumentacije glavne ideje ili teze, te ne smije donositi ništa izvan toga. Najvažnije je da je građa koherentno podijeljena i strukturirana. Tijelo teksta sastoji se od poglavlja, odjeljaka, pododjeljaka i najmanjih argumentacijskih jedinica – odlomaka (Oraić Tolić, 2011: 275-293).

Niz je modela kompozicije akademske argumentacijske proze koji se razlikuju ovisno o opsegu rada (je li posrijedi esej, diplomski ili doktorski rad), području i temi rada (kojoj disciplini i grani rad pripada), te pristupu koji se koristi (u najširem smislu, je li riječ o teorijskom ili empirijskom radu). Tijelo teksta zaista može biti raznoliko strukturirano, no akademske radovi u tijelu teksta uglavnom sadrže sljedeće dijelove. Tijelo teksta počinje (1) pregledom literature, u sklopu čega se donosi teorijski kontekst rada, ponekad i praktični kontekst, a ako je potrebno, zasebno i pregled metodološke literature. Slijedi (2) konstrukcija teze, osnovno obrazlaganje pretpostavki i polazišta rada. (3) Potvrda teze dio je u kojem se donose relevantni dokazi, teorijski i činjenični, koji potvrđuju tezu, osnovnu misao rada. U tom se dijelu, ako je riječ o empirijskom radu, prikazuje istraživani slučaj ili slučajevi, te daje pregled empirijskog materijala, zaključno s rezultatima empirijskog istraživanja. Posljednji je dio tijela teksta (4) rasprava, gdje se donosi tumačenje rezultata, ističu neke sličnosti i razlike između slučajeva, te daju razjašnjenja u vezi s tim. Ako je riječ o teorijskom radu, daje se pregled aspekata teme, sinteza opažanja i interpretacija, te njihove implikacije. Posebno se može dodati dio u kojemu se pobijaju svi potencijalni protivni argumenti (Oraić Tolić, 2011: 275-293). Tijelo teksta općenito može imati niz dobrih ili loših značajki (v. *Tablicu 6*).

Tablica 6: Dobre i loše odlike strukture tijela teksta

Odlike dobro građena tijela teksta	Odlike loše građena tijela teksta
<ul style="list-style-type: none"> • Iscrpan prikaz predmeta i metodološka utemeljenost	<ul style="list-style-type: none"> • Previše građe bez koherencije i interpretacije
<ul style="list-style-type: none"> • Analiza građe	<ul style="list-style-type: none"> • Tema je izložena previše općenito, bez analize i dokaza
<ul style="list-style-type: none"> • Dokazi i provjerljivost hipoteza	<ul style="list-style-type: none"> • Navode se citati bez interpretacije
<ul style="list-style-type: none"> • Sustavnost izlaganja	<ul style="list-style-type: none"> • Citiraju se pomodni autori bez neposredna odnosa prema tezi i idejama
<ul style="list-style-type: none"> • Primjeren opseg	

Izvor: Oraić Tolić, 2011: 292-293.

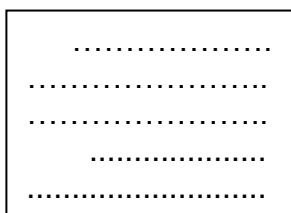
Odlomak je temeljna tehnika znanstvenog diskursa na razini mikrosustava i u njemu se oblikuju argumenti. Drugim riječima, tekst rada mora biti strukturiran u odlomke, što je "količina teksta potrebna da se izrazi ideja ili misaona cjelina" (Oraić Tolić, 2011: 340). Prosječna je duljina odlomka pet do 15 redaka, ovisno o tome koliko treba da se razvije glavna ideja. Odlomci se ulančuju u odjeljke, oni pak u poglavlja. U pravilu tekst se dijeli u tri ili četiri odlomka po stranici. Odlomak je mikrostruktura u kojoj se zrcali makrostruktura teksta, pa i on ima uvod – glavnu tvrdnju u prvoj tematskoj rečenici, tijelo teksta – razvoj glavne ideje argumentacijskim strategijama, te zaključak – sažimanje argumentacije i uspostavu veze sa sljedećim odlomkom u završnoj rečenici.

Konektori i modifikatori različita su tekstna vezna sredstva (frazemi i konstrukcije) koja služe za organizaciju teksta. Njima se povezuju ideje unutar odlomka i između odlomaka, te oni osiguravaju kako unutarnju koheziju odlomka, tako i vanjsku koheziju među odlomcima. U tu svrhu služe različite vrste riječi poput osobnih zamjenica trećega lica, pokaznih zamjenica, veznika, priloga, čestica, izraza, brojeva, slova itd. (Oraić Tolić, 2011: 356-359).¹⁰ Uz konektore, koji tekstu daju tečnost, izrazito je važno pravilno koristiti mehaniku izrade odlomaka. Dvije su osnovne tehnike obilježavanja odlomaka (Oraić Tolić, 2011: 340-341): najčešće se grade uvlakom u prvom retku i s normalnim proredom, a ako prvi redak nije uvučen, odvajaju se dvostrukim proredom (v. *Sliku 2*).

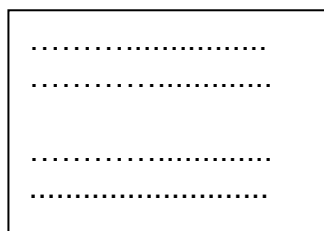
¹⁰ Primjeri konektora su *ono, te, tako, ipak, dakako, doista, međutim, na primjer/ primjerice, prema tome, stoga, (kao) prvo, (kao) drugo, dapače, naime, pak, po svemu sudeći, sigurno, dakle, nasuprot (tome), naravno, naprotiv, štoviše, također* itd.

Slika 2: Mehanika odlomaka

Standardni način gradnje odlomaka

Alternativni način gradnje odlomaka

Izvor: Oraić Tolić, 2011: 340-341.

U sadržajnom aspektu odlomci donose argumente, iskaze u korist glavne teze, one koji je potvrđuju i dokazuju. Argument se definira kao opravdana tvrdnja, odnosno struktura osnovne tvrdnje i njenih razloga. Stoga uvijek sadrži ono što se opravdava, iskaz koji se dokazuje (tzv. konkluzija), te ono čime se opravdava, jedan ili više iskaza kojima se glavna tvrdnja podupire (tzv. premise). Ključna je značajka argumenta što ima kontekst uvjeravanja, a to znači da se istinitost glavne tvrdnje može dovoditi u pitanje. Objašnjenja imaju sličnu strukturu kao argumenti, no kod njih ne postoji kontekst uvjeravanja niti propitivanje istinitosti glavnoga iskaza.¹¹ Argumenti mogu biti utemeljeni na induktivnoj ili deduktivnoj logici zaključivanja (Buchberger, 2012: 35-47). Odlomci koji sadržajem ne slijede navedenu logiku nisu ni argumenti ni objašnjenja – dokazi glavne teze, nego samo nizovi rečenica, što tekst ne čini akademskom argumentacijskom prozom.

Zaključak

Zaključak je završni dio akademskog rada koji sažeto i jasno izlaže zaključke do kojih se došlo istraživanjem. Posrijedi je svojevrсни *posttekst*, jer rad promatra izvana i donosi sud o njemu. Taj završni dio osnovnog teksta donosi ukupnu sintezu cijelog rada u novim mislima, u novim riječima i u novom obliku. U zaključku se ponovo izriče glava ideja ili teza cijelog rada, no tako da se tezna rečenica donosi u drugoj formulaciji. Stoga je to samostalna misaona i strukturalna cjelina. Zaključak je povezan s uvodom, jer ga na neki način zrcali. No, uvod ide od općenitoga k vrlo specifičnom, dočim je značajka zaključka da se od vrlo specifičnoga, objašnjenoga i analiziranoga u radu ponovo vraća k općenitom. U diplomskom, magistarskom ili doktorskom radu zaključak je obavezan dio koji čini oko pet do deset posto ukupna teksta.

---

¹¹ Primjer argumenta jest: *Dobro je upisati se na fakultet zato što obrazovanje nikad ne može biti loša odluka.* Primjer je objašnjenja: *Upisala sam se na fakultet zato što obrazovanje nikad ne može biti loša odluka* (Buchberger, 2012: 36).

Dvije su vrste zaključaka: 1) *zaključak–rezime* donosi sintezu istraživanja, podataka i rezultata, komentar kako se ti rezultati odnose prema zadanim ciljevima istraživanja, te ističe moguća odstupanja od predviđenih rezultata i razjašnjava zašto se to dogodilo; 2) *zaključak–perspektiva* ističe važnost rada i njegove moguće implikacije, te navodi otvorena pitanja i prijedloge za dalji rad. Zaključci u akademskoj prozi najčešće kombiniraju karakteristike obje vrste (Oraić Tolić, 2011: 293-295).

Tablica 7: Sažetak tematske razrada osnovnog teksta

UVOD 10% osnovnog teksta	(1) Kontekst istraživanja (osvrt na stanje u području, kratak pregled dosadašnjih istraživanja i literature da bi se radu i temi odredilo mjesto u postojećem fondu znanja)
	(2) Takozvana vapijuća praznina i vlastito istraživačko pitanje (izgradnja vlastite niše ocrtavanjem rupe u postojećim istraživanjima, spoznajama i znanju, što otvara mogućnost novine u temi i pristupu rada)
	(3) Važnost i doprinos rada (zašto je vrijedno postaviti upravo to istraživačko pitanje)
	(4) Osvrt na metodologiju na kojoj je rad utemeljen
	(5) Kratki nacrt strukture rada (tijek argumentacije po dijelovima, poglavljima i odjeljcima)
	(6) Tezna rečenica
TIJELO TEKSTA 80-85% osnovnog teksta	(1) Pregled literature (teorijski kontekst rada, ponekad i praktični kontekst, a ako je potrebno, zasebno i pregled metodološke literature)
	(2) Konstrukcija teze (osnovno obrazlaganje pretpostavki i polazišta rada)
	(3) Potvrda teze (relevantni dokazi, teorijski i činjenični, koji potvrđuju tezu; ako je riječ o empirijskom radu, prikazuje se istraživani slučaj ili slučajevi i daje pregled empirijskog materijala, zaključno s rezultatima empirijskog istraživanja)
	(4) Rasprava (tumačenje rezultata – ističu se neke sličnosti i razlike između slučajeva, te daju razjašnjenja; ako je riječ o teorijskom radu, daje se pregled aspekata teme, sinteza opažanja i interpretacija, te njihove implikacije; posebno se može dodati dio u kojem se pobijaju svi potencijalni protivni argumenti)
ZAKLJUČAK 5-10% osnovnog teksta	= Ukupna sinteza cijelog rada u novim mislima, u novim riječima i u novom obliku
	Zaključak–rezime: sinteza istraživanja, podataka i rezultata; komentar kako se ti rezultati odnose prema zadanim ciljevima istraživanja; navođenje mogućih odstupanja od predviđenih rezultata i razjašnjenja zašto se to dogodilo
	Zaključak–perspektiva: važnost rada; moguće implikacije rada; otvorena pitanja i prijedlozi za dalji rad

FORMAT I OPREMA RADA

Format rada

Diplomski i završni specijalistički rad trebaju biti napisani fontom/ pismom *Times New Roman*, veličinom slova 12 s proredom 1,5, te obostrano poravnati (*Justify*). Stranice rada se numeriraju, ali ne i naslovnice; prethodni dijelovi numeriraju se rimskim brojkama, a osnovni tekst arapskima tako da brojka 1 bude na prvoj stranici uvoda. Diplomski ili završni specijalistički rad treba biti otisnut računalnim pisačem na papiru formata A4 (21x29,7 cm), te ukoričen (meki ili tvrdi uvez), ujedno grafički ujednačen i pregledan. Ne smije sadržavati manje od 10.000 ni više od 12.000 riječi (diplomski rad na studiju politologije), odnosno manje od 12.000 ni više od 15.000 riječi (diplomski rad na studiju novinarstva), odnosno manje od 8.000 ni više od 12.000 riječi (završni specijalistički rad). U broj riječi ulazi cjelokupan tekst rada, uključivši fusnote/bilješke, ali ne i naslovnice, sadržaj, sažetak i ključne riječi, popis literature i priloge.

Jezično-pravopisna razina rada

Rad treba biti napisan na hrvatskom standardnom jeziku. Načelo ispravnosti jezika u gramatičkom i pravopisnom smislu obavezna je odlika znanstvenog i akademskog stila. U pravopisnom pogledu, budući da su na snazi tri pravopisa (v. *Literatura*), student/ica je slobodan/na odabrati onaj koji će slijediti, s tim da u izvedbi mora biti dosljedan/na kroz cijeli rad. Pri uporabi izvora na stranom jeziku potrebno je u literaturi na hrvatskom jeziku provjeriti kakvi su ustaljeni prijevodi stručnih termina. Završni specijalistički rad može se pisati i na engleskom ako student/ica tako izabere, no i tada se podrazumijeva korektnost i standardnost na jezično-pravopisnoj razini rada.

Korice rada

Rad treba imati korice ili vanjsku naslovnicu (v. *Sliku 3*), pa potkorice ili unutarnju naslovnicu (v. *Sliku 4*).

Slika 3: Korice ili vanjska naslovnica rada

Sveučilište u Zagrebu Fakultet političkih znanosti Diplomski studij politologije	Sveučilište u Zagrebu Fakultet političkih znanosti Diplomski studij novinarstva	Sveučilište u Zagrebu Fakultet političkih znanosti Poslijediplomski sveučilišni specijalistički studij <i>naziv studija</i>
Ime i prezime studenta/ice	Ime i prezime studenta/ice	Ime i prezime studenta/ice
NASLOV RADA	NASLOV RADA	NASLOV RADA
DIPLOMSKI RAD	DIPLOMSKI RAD	ZAVRŠNI SPECIJALISTIČKI RAD
Zagreb, godina	Zagreb, godina	Zagreb, godina

Slika 4: Potkorice ili unutarnja naslovnica rada

Sveučilište u Zagrebu Fakultet političkih znanosti Diplomski studij politologije	Sveučilište u Zagrebu Fakultet političkih znanosti Diplomski studij novinarstva	Sveučilište u Zagrebu Fakultet političkih znanosti Poslijediplomski sveučilišni specijalistički studij <i>naziv studija</i>
NASLOV RADA	NASLOV RADA	NASLOV RADA
DIPLOMSKI RAD	DIPLOMSKI RAD	ZAVRŠNI SPECIJALISTIČKI RAD
Mentor/ica: titula, ime i prezime Student/ica: ime i prezime	Mentor/ica: titula, ime i prezime Student/ica: ime i prezime	Mentor/ica: titula, ime i prezime Student/ica: ime i prezime
Zagreb mjesec, godina	Zagreb mjesec, godina	Zagreb mjesec, godina

Na prvoj sljedećoj stranici (drugoj unutarnjoj stranici) treba stajati sljedeća izjava o autorstvu rada i poštivanju etičkih pravila u akademskom radu:

Izjavljujem da sam diplomski rad / završni specijalistički rad (naslov), koji sam predao/la na ocjenu mentoru/ici (titula ime prezime mentora/ice), napisao/la samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekao/la ECTS-bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivao/la etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Sadržaj rada

Sadržaj rada je orijentacijski plan diplomskog ili završnog specijalističkog rada. Sadržaj pokazuje logiku kompozicije cijelog teksta na poglavlja i odjeljke tako da redom donosi naslove i podnaslove u radu s brojem odgovarajuće stranice. U organizaciji rada na tematske segmente potrebno je upotrebljavati decimalni sustav do četiri decimalne jedinice (v. *Sliku 5*).

Slika 5: Primjer izrade sadržaja rada

1. UVOD	
2. NASLOV (PRVO POGLAVLJE) _____	(broj stranice)
2.1. Podnaslov (prvi odjeljak prvog poglavlja) _____	(broj stranice)
2.2. Podnaslov (drugi odjeljak prvog poglavlja) _____	(broj stranice)
2.2.1. Potpodnaslov (prvi pododjeljak drugog odjeljka) _____	(broj stranice)
(ili više)	
3. NASLOV (DRUGO POGLAVLJE) _____	(broj stranice)
3.1. Podnaslov (prvi odjeljak drugog poglavlja) _____	(broj stranice)
3.2. Podnaslov (drugi odjeljak drugog poglavlja) _____	(broj stranice)
3.3. Podnaslov (treći odjeljak drugog poglavlja) _____	(broj stranice)
3.3.1. Potpodnaslov (prvi pododjeljak trećeg odjeljka) _____	(broj stranice)
3.3.2. Potpodnaslov (drugi pododjeljak trećeg odjeljka) _____	(broj stranice)
(ili više)	
4. ZAKLJUČAK _____	(broj stranice)

Popis ilustracija

Akademski radovi mogu sadržavati različite vrste ilustracija poput tablica, grafikona, shema, slika, crteža, fotografija itd. Svaka ilustracija u tekstu mora biti označena brojem i kratkim naslovom, primjerice Tablica 1: _____ (*naslov*) ili Slika 1: _____ (*naslov*), na način koji je korišten i u ovim *Uputama*. Ako rad sadrži ilustracije, treba ih na početku rada popisati. Popis ilustracija mora sadržavati sve naslove ilustracija iz teksta, s pratećim rednim brojevima i brojevima stranica na kojima se takvi sadržaji nalaze (v. *Sliku 6*). Ispod svake je ilustracije obavezno navesti izvor, prema pravilima za citiranje. Ako je autor rada ujedno autor ilustracije, izvor se piše ovako: *Izvor: autor*. Treba općenito voditi računa o grafičkoj obradi i veličini takvih sadržaja, koji ne smiju biti preveliki. U tekstu uvijek treba objasniti razlog uvrštavanja takva sadržaja. Ako je riječ o tablici ili grafikonu, mora se dodati i objašnjenje onog što je u njima prikazano.

Slika 6: Primjer popisa ilustracija u radu

Tablice	
Tablica 1: Naslov tablice _____	(broj stranice)
Tablica 2: Naslov tablice _____	(broj stranice)
Tablica 3: Naslov tablice _____	(broj stranice)
Tablica 4: Naslov tablice _____	(broj stranice)
(ili više)	
Slike	
Slika 1: Naslov slike _____	(broj stranice)
Slika 2: Naslov slike _____	(broj stranice)
Slika 3: Naslov slike _____	(broj stranice)
Slika 4: Naslov slike _____	(broj stranice)
(ili više)	

Popis literature

Popis literature izdvaja se na posebnu stranicu i mora obuhvatiti sve izvore koji su u tekstu rada korišteni u obliku citata ili kroz pozivanje na nečiji autorski rad u obliku parafraziranja ili sažimanja. Takav popis označava se pojmom literature (Oraić Tolić, 2011: 466-469).¹² Popis literature gradi se tako da se izvori redaju abecedno prema prezimenu autora i kronološkim redom za radove istog autora. Ako se navodi više radova istog autora koji imaju istu godinu izdanja, treba ih razlikovati slovima (a, b, c itd) iza godine izdanja. U slučaju zajedničkog rada više autora, u popisu se navode svi. Ako je za izradu rada korištena različita empirijska građa, poželjno ju je izdvojiti u zaseban popis, primjerice popis dokumenata, popis internetskih stranica ili popis emisija. Temeljna literatura za izradu diplomskog, odnosno završnog specijalističkog rada sadrži najmanje 15 klasičnih znanstvenih izvora (knjige, poglavlja u zbornicima, članci u časopisima), od čega najmanje tri knjige.

Prilozi

Prilozi mogu biti različiti dodatni podaci ili detalji, objašnjenja ili ilustracije, odnosno bilo koji aspekt metodologije istraživanja koji autor smatra relevantnim za temu, a koji zbog

---

¹² Opširniji popisi, koji sadrže ukupne relevantne izvore, jer su prošireni preporukama za dopunske izvore koji nisu izravno uporabljeni tijekom pisanja rada, označavaju se pojmom bibliografije (Oraić Tolić, 2011: 466-468).

opsega nije našao mjesto u samom tekstu rada. Prilozi se donose na samom kraju rada, u sklopu završnoga dijela, nakon popisa literature i ostalih izvora.

Sažetak i ključne riječi

Na samom kraju rada potrebno je napisati njegov sažetak, tj. "jezgrovit prikaz cijelog članka" (Silobrčić, 2003: 41) ili druge vrste znanstvene proze. To je "znanstvena minijatura visoke informativne vrijednosti" (Oraić Tolić, 2011: 300). Može se reći da sažetak donosi sadržaj uvoda i zaključka rada u koncentriranoj formi jednog odlomka. Najčešće sadrži pet standardnih dijelova. U sažetku u pravilu možemo pronaći (1) osnovnu svrhu i cilj istraživanja – pojašnjenje zašto je istraživanje poduzeto. Zatim se u sažetku u pravilu odredi (2) specifičnost predmeta, odnosno što je glavni sadržaj istraživanja, a donose se i podaci o osnovnim (3) načelima primijenjene metodologije, o tome na koji je način istraživanje provedeno, te se prikazuju (4) glavni rezultati istraživanja, tj. uvidi do kojih se došlo. Na kraju, sažetak donosi i (5) bitne zaključke – glavne točke i originalan doprinos rada (Oraić Tolić, 2011: 299-301; Silobrčić, 2003: 40-45).

Sažetak treba pisati jednostavno, u potpunim i povezanim rečenicama. Ne treba prepričavati naslov rada niti opisivati detalje teksta, te treba izbjegavati bilješke, crteže, jednadžbe, strukturne formule, kratice, žargon i općenito izraze koji ne pripadaju standardnom jeziku, te navođenje literature. Sažetak se piše u trećem licu i u pasivu. Uz sažetak treba navesti i nekoliko ključnih riječi, glavnih termina u tekstu, koje služe kao dubinski mostovi koji osiguravaju ukupnu logiku teksta (Oraić Tolić, 2011: 300-301).

PRAVILA CITIRANJA

Citiranje, parafraziranje i sažimanje

U izradi akademskih radova uvijek se koristi mnogo različitih znanstvenih informacija. Stoga je jedna od najvažnijih karakteristika znanstvenog diskursa dokumentiranost – precizno i bogato navođenje svih vrsta izvora informacija. Osnovni izvor čine, naravno, znanstvena djela, znanstvena literatura. Literatura se koristi kako bi se potkrijepile vlastite tvrdnje, tako da se

prenose tuđe misli, ideje, argumenti ili riječi. Tri su osnovna načina uporabe literature: parafraziranje (prepričavanje), sažimanje i izravno prenošenje, odnosno citiranje.

Citati su oblik uporabe literature u kojem se dijelovi tuđeg teksta doslovno preuzimaju. Citira se kada tuđe riječi podupiru vaše stajalište ili mu se suprotstavljaju, kada imaju autora i kada su nove, kao i zbog priznavanja drugih autora, zaštite od plagijata, snage argumentacije te širine informacije (Oraić Tolić, 2011: 439-443). Postoji niz načela koja treba slijediti u svrhu dobra citiranja, posebice vodeći računa o tome da su navodi krajnje precizni i dobro uklopljeni u autorski tekst (v. *Tablicu 8, Sliku 7*). Tuđe je riječi potrebno nedvojbeno jasno označiti u tekstu, prije svega navodnicima. Citati dugi dva do tri retka ugrađuju se u vlastiti tekst i vlastite odlomke, a oni duži od tri retka teksta trebali bi se izdvojiti iz vlastitog teksta u zasebni odlomak, s nešto većim marginama i/ili nešto manjom veličinom fonta u odnosu na autorski tekst. Odmah iza citata navodi se izvor iz kojeg je citat prenesen putem takozvane citatnice.

Tablica 8: Načela dobrog citata

NAČELA DOBROG CITATA	
referentnost	– odnosi se neposredno na temu, nije samo ukras u tekstu
točnost	– identičan je s izvornikom
obilježenost	– označen je navodnicima (ili kao odvojeni odlomak)
funkcionalnost	– ima ulogu u argumentaciji – može biti ilustrativni, polemički ili dijaloški
inkorporiranost	– pitko (logički i formalno) je ugrađen u tekst

Izvor: Oraić Tolić, 2011: 440-443.

Slika 7: Primjer dobra i loša citiranja

Dobro uklopljen, funkcionalan i ispravno obilježen citat:

Politička je stranka „političko udruženje pojedinaca koje je ponajprije prilagođeno političkoj borbi – borbi za vlast“ (Fink Hafner, 2007: 5). No kada govorimo o europskim političkim strankama, pojam stranke treba nešto proširiti, jer je stranka na razini Europske unije određena dvostruko, kao udruga građana, ali i kao savez stranaka.

Loše ugrađen, neispravno obilježen i nedovoljno funkcionalan citat:

Politička stranka je skupina ljudi koji se udružuju radi borbe za vlast. Ima određen broj članova, zastupa pojedine interese i ide k nekom cilju. U članku „Stranački sustav na razini Europske Unije“ političke stranke se koriste u smislu europskih političkih stranaka. („Novim pravnim normama politička stranka na europskoj razini definirana je dvostruko, i to kao udruga građana (*association of citizens*) i savez političkih stranaka (*alliance of political parties*), koji teži određenim političkim ciljevima, a priznat je ili osnovan u skladu s pravnim uređenjem barem jedne zemlje članice.“)

Zbog ekonomičnosti, češća je uporaba parafraziranja i sažimanja, nego citiranja. Sažimanje je iznošenje tuđih ideja na najkraći mogući način, dakle ukratko se prenose tuđe misli ili argumenti, bez navođenja originalnih formulacija i bez prepričavanja. I sažimanje se označava citatnicom (Oraić Tolić, 2011: 448-449). Tuđe se ideje i argumenti mogu i detaljnije donijeti, no tako da nisu preneseni od riječi do riječi ili citirani, nego prepričani vlastitim riječima. Parafraze se također označavaju citatnicama. Parafraziranje je vrlo osjetljivo, jer je pritom granica prema plagiranju najkrhkija, pa se treba koristiti samo onda kada se tuđe ideje mogu izraziti bolje, nego u izvorniku. Tada je posebno važno sve napisati novim, odnosno vlastitim riječima, a ne samo zamijeniti neke izraze originalnog iskaza (Oraić Tolić, 2011: 444-448).

Najvažnije je da se u tekstu uvijek nedvosmisleno može razlučiti što pripada samom autoru, a što je preuzeto od drugih autora i izvora. Stoga je za dokumentiranost znanstvenog stila ključno pravilno obilježavati sve načine uporabe literature. Za to se koriste citatnice u tekstu, te bibliografske jedinice na kraju rada. Postoji više oblika citatnica i bibliografskih jedinica koji u specifičnim kombinacijama čine takozvane citatne stilove. Drugim riječima, "načini pisanja citatnica i bibliografskih jedinica, kao i citatni stilovi, beskrajno su raznoliki" (Oraić Tolić, 2011: 514). Osnovno je pravilo da se u nekom radu može koristiti samo jedan citatni stil koji se mora dosljedno primjenjivati od početka do kraja rada. Pri izradi diplomskog i završnog specijalističkog rada na Fakultetu političkih znanosti studenti/ce trebaju koristiti citatni stil s citatnicama u obliku unutartekstnih bilješki (tekstnote), te bibliografskim jedinicama u obliku *autor – godina*. Svako je nepravilno korištenje izvora plagiranje.

Citatnice

Citatnice ili referencije načini su navođenja izvora u tekstu rada. To su bibliografske bilješke u kojima se donose podaci potrebni za identifikaciju citiranih ili konzultiranih izvora. Postoje tri vrste citatnica: tekstnote (unutartekstne citatnice ili bilješke u tekstu), *fusnote* (podtekstne citatnice ili bilješke pod tekstem), te *endnote* (izvantekstne citatnice ili bilješke na kraju teksta). U preporučenom citatnom stilu u ovim *Uputama* kao citatnice se koriste unutartekstne bilješke (tekstnote). To su bibliografske bilješke koje u zagradama donose podatke koji upućuju na citiranu ili konzultiranu literaturu, a pišu se neposredno iza dijela teksta na koji se odnose. Svaka takva citatnica mora sadržavati prezime (prezimana) autora i godinu izdanja djela. Kada se pri sažimanju pozivate na cijelo djelo ili ako je riječ o ideji koja prožima cijelu knjigu ili članak, nije potrebno navoditi brojeve stranica. Ako se pozivate na konkretan dio

djela, treba navesti i broj/eve stranica. Pri citiranju je obavezno navesti broj stranice s koje je citat preuzet (Oraić Tolić, 2011: 449-462). Ako rad ima dva autora, navode se oba, a u slučaju zajedničkog rada tri ili više autora koristi se oblik *XY i suradnici*, odnosno prezime prvoga, pa naznaka *i sur.* Sve reference u tekstu navode se kao i prvi put, odnosno ne koriste se oblici poput *ibid*, *op.cit*, *loc. cit.* i slično.

Slika 8: Primjeri uporabe tekstnota kao citatnica

CITAT – Prenošenje tuđih riječi označava se navodnicima, te tekstnotom odmah iza citata.

npr. Proces modernizacije, kojeg obilježavaju “sve veća socijalna složenost” (Swanson i Mancini, 1996: 9) i sve veća društvena fragmentacija, ...

npr. „Većina je politoloških radova zaokupljena proučavanjem donositelja odluka, te je stoga ključna istraživačka tehnika za politologe ono što je poznato kao intervjuiranje elita“ (Burnham i sur, 2006: 219).

PRENOŠENJE CITATA – Ako se u tekstu preuzima već negdje citirani citat, prvo se navodi izvorni autor citata i izvorno djelo, a onda djelo iz kojeg je citat preuzet. Samo se pročitano djelo navodi u popisu literature.

npr. Vrijednosti su važne u gradnji identiteta, jer „govore nešto o velikim pitanjima: tko smo, odakle dolazimo, kamo idemo, kako možemo definirati svoj identitet, što želimo postati, što mislimo o drugima ili različitosti? I, konačno: što daje osnovni smisao našim životima?“ (Lindh, Korhonen, 2010: 138, cit. prema Ilišin, 2011: 86).

SAŽIMANJE I PARAFRAZIRANJE – Kada se dio nekog teksta sažima tako da se prenosi glavna misao ili se njegov sadržaj detaljnije prepričava vlastitim riječima, izvor se obilježava tekstnotom na isti način kao kod citata. Ako je riječ o pojmu koji prožima cijelu knjigu ili članak, ne treba navoditi stranicu, nego samo autora i godinu.

npr. Swanson i Mancini (1996: 9) tvrde da proces modernizacije obilježavaju ...

npr. Suvremene demokracije mogu biti potpune ili ukotvljene, odnosno manjkave (Merkel, 2004).

MREŽNE STRANICE – Ako je riječ o citiranju s mrežne stranice, a pritom ne postoje podaci o autoru teksta i datumu objave, potrebno je u tekstnoti navesti domenu, te datum kada je stranici pristupljeno.

npr. „Fakultet političkih znanosti je najstarija znanstvena institucija s područja političke znanosti u ovom dijelu Europe i jedini studij političkih znanosti u Republici Hrvatskoj“ (www.fpzg.hr, 2013).

Fusnote

Fusnote su podtekstne citatnice ili bilješke pod tekstom. Mogu biti bibliografske ili dokumentarne (koje upućuju na korištenu literaturu), te objasnidbene ili eksplikativne (koje donose dodatne informacije i komentare što ne pripadaju neposredno u argumentaciju). Jedan akademski rad ne može istodobno koristiti i tekstnote i bibliografske fusnote. U citatnom stilu koji koristi tekstnote za bibliografske podatke koriste se samo objasnidbene fusnote. Dakle,

fusnote donose dopunska, korisna, ali ne i nužna objašnjenja. Osim toga, mogu upućivati na neki drugi izvor koji obrađuje istu ili sličnu problematiku, a koji nije citiran, parafraziran ili sažiman u radu (Oraić Tolić, 2011: 450-457). Navode se na dnu stranice, crtom odvojene od glavnog teksta i označene brojem povezanim s tim istim brojem u tekstu. Brojevi fusnota pišu se kronološki u neprekinutu nizu od početka do kraja rada.

Bibliografske jedinice

Bibliografske jedinice "funkcionalan su opis identifikacijskih podataka za prepoznavanje i lokaciju (...) izvora" (Oraić Tolić, 2011: 462). Niz bibliografskih jedinica čini popis literature koji se donosi na kraju rada. Uz jedan izvor pridružuje se samo jedna bibliografska jedinica.

Tri se klasična izvora za pisanje akademske proze smatraju ozbiljnim akademskim izvorima i čine osnovu za prikupljanje podataka, informacija i argumenata u izradi akademske proze. Prvi su znanstvene knjige – monografije ili udžbenici, drugi su poglavlja u zbornicima, jednokratnim izdanjima niza članaka ili studija više autora, a treći su članci u periodičnim znanstvenim publikacijama – časopisima. Dodatno, u pisanju diplomskog i završnog specijalističkog rada, posebice u radovima koji uključuju empirijsko istraživanje, mogu se koristiti i mnogi drugi izvori poput raznih dokumenata, novinskih članaka, transkripata intervjua, video-isječaka itd. Danas se sve više kao izvori znanstvenih informacija rabe i internetski izvori. To mogu biti primarni izvori, poput raznih internetskih stranica, portala ili *on-line* baza podataka, no i sekundarni, poput *on-line* izdanja tiskanih časopisa. Klasične izvore karakterizira viša razina pouzdanosti i vjerodostojnosti informacija u odnosu na internetske izvore.

Vrlo je važno precizno odrediti vrstu izvora. Publikacije u kojima su objavljeni znanstveni tekstovi i druge znanstvene informacije važno je, naime, razlikovati stoga što im se pripadajuće bibliografske jedinice grade na drugačiji način. Različite izvore prikazuje se različitim podacima i njihove bibliografske jedinice sadrže različite obavezne elemente (v. *Tablicu 9*). Obavezni se podaci u bibliografskim jedinicama redaju specifičnim redoslijedom, ovisno o tome o kojem je citatnom stilu riječ. Osnovna je karakteristika bibliografskih jedinica u preporučenom citatnom stilu što je prvi podatak uvijek autor, a drugi godina izdanja djela (v. *Sliku 9*). Tako je bibliografska jedinica istim podacima povezana s pripadajućom tekstnotom.

Tablica 9: Obavezni elementi bibliografskih jedinica

	KNJIGA	POGLAVLJE U ZBORNIKU	ČLANAK U ČASOPISU	INTERNETSKA STRANICA
autor	+	+	+	-----
godina izdanja	+	+	+	-----
naslov djela	+	+	+	-----
naslov publikacije	-----	+	+	-----
izdavač	+	+	+	-----
mjesto izdanja	+	+	-----	-----
urednik	-----	+	-----	-----
broj stranica	-----	+	+	-----
volumen / svezak	-----	-----	+	-----
domena	-----	-----	-----	+
internetska adresa	-----	-----	-----	+
datum pristupanja	-----	-----	-----	+

* Naslov djela je naslov knjige, poglavlja ili članka. Naslov publikacije odnosi se na naslov zbornika ili časopisa.

Slika 9: Primjeri bibliografskih jedinica klasičnih izvora u modelu *autor-godina*

KNJIGA: prezime autora, ime autora (godina) *naslov*. mjesto izdanja: izdavač.

npr. Šiber, Ivan (2003) *Politički marketing*. Zagreb: Politička kultura.

POGLAVLJE U ZBORNIKU: prezime autora, ime autora (godina) naslov poglavlja. U: ime i prezime urednika zbornika (ur.), *naslov zbornika* (str. broj stranica). mjesto izdanja: izdavač.

npr. Petak, Zdravko (2001) Proračunska politika Sabora. U: Mirjana Kasapović (ur.), *Hrvatska politika 1990.-2000.* (str. 101-131). Zagreb: Fakultet političkih znanosti.

ČLANAK U ČASOPISU: prezime autora, ime autora (godina) naslov članka. *naziv časopisa*, volumen/godište(svezak/broj): stranice.

npr. Prpić, Ivan (2001) Napomena o shvaćanju suverena u Ustavu Republike Hrvatske. *Politička misao*, 38(1): 5-11.

Kod internetskih je izvora, s obzirom na to da je riječ o mnogo raznolikijoj građi, nego kod klasičnih izvora, još teže postaviti jednostavna pravila pisanja bibliografskih jedinica. Dobro je slijediti nekoliko načela. Prvo, bibliografska jedinica internetskih izvora trebala bi što više sličiti onima klasičnih izvora. Ključno je da se iz bibliografske jedinice uvijek nedvojbeno jasno može razaznati o kojem izvoru je riječ – općenito o podacima s neke internetske stranice, o autorskom tekstu na nekom portalu, o dokumentu na stranici neke organizacije, o znanstvenom članku koji je (i) mrežno objavljen itd. Zatim, uvijek bi trebalo prikupiti što je moguće više dostupnih podataka poput imena autora, datuma objavljivanja itd. To posebice

vrijedi za *on-line* časopise, za koje treba prikupiti sve podatke kao i za tiskane časopise. No, minimalni podaci koji su nužni za bibliografsku jedinicu internetskog izvora su: domena (koja preuzima funkciju i autora i naslova djela i naslova publikacije), potpuno precizna internetska adresa, te datum kada se tom sadržaju pristupilo. Poželjno je dodati pun naziv internetske stranice, kao opis domene (v. *Sliku 10*). Ako je riječ o izvoru koji postoji i u klasičnoj formi (primjerice, članak je objavljen i u tiskanom časopisu i u elektronskom obliku), treba citirati klasični oblik.

Slika 10: Primjeri bibliografskih jedinica ostalih izvora

ČLANAK IZ NOVINA:

Kasapović, Mirjana (2013) Milanović je donio višestruko pogrešnu odluku podrškom Kajinu u utrci za župana. *Obzor – news magazin Večernjeg lista*, 12.01.

DOKUMENT:

npr. Zakon o Vladi Republike Hrvatske. *Narodne novine*, 150/11.

INTERNETSKE STRANICE:

npr. Wikipedia.org (2013) http://en.wikipedia.org/wiki/Political_science (pristupljeno: 15.01.2013)

npr. Fpzg.hr (2013) Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. <http://www.fpzg.unizg.hr/> (pristupljeno: 01.02.2013)

npr. Klauški, Tomislav (2013) Milanovićev moto: tko ne radi, taj ne griješi! *Index.hr*. <http://www.index.hr/vijesti/clanak/milanovicev-moto-tko-ne-radi-taj-ne-grijesi/660920.aspx> (pristupljeno: 05.02. 2013)

npr. Bejaković, Predrag (2007) Važnost i financiranje obrazovanja odraslih i cjeloživotnog učenja u odabranim zemljama. *Političko obrazovanje*, 3(1-2): 31-55. <http://www.politologija.hr/casopis.php?kateg=5&sub=12> (pristupljeno: 15.01.2013)

Plagiranje

Plagiranje je svjesno ili nesvjesno preuzimanje tuđih misli, riječi, ideja ili argumenata bez priznavanja autorstva. Dakle, plagiranje je prisvajanje nečijeg rada kao vlastitoga, te je riječ o najgorem obliku kršenja kodeksa akademskog integriteta, najvećem etičkom prijestupu u akademskoj zajednici, protivnu njenim temeljnim vrijednostima (Oraić Tolić, 2011: 441). Plagiranje je u tehničkom smislu svako nepravilno citiranje, parafraziranje i sažimanje.

Tri su osnovna oblika plagiranja. Prvi se odnosi na krađu tuđega teksta. Riječ je o situacijama u kojima se tuđe riječi prenose doslovno, bez navodnika i/ili bez spominjanja izvora. Svako je takvo (1) nepravilno citiranje plagiranje i posrijedi je najgori oblik plagiranja, jer je gotovo

nemoguće da bude nesvjesno. Drugi oblik plagiranja jest (2) simulacija parafraziranja, odnosno nepravilno prepričavanje. Riječ je o situaciji u kojoj se navodi originalni izvor, ali se preuzimaju tuđe riječi i sintagme kao da su autorove. Dakle, tuđa misao nije prepričana vlastitim riječima, što je jedini dopušteni način parafraziranja. Treći je oblik plagiranja krađa ideja i metoda. Riječ je o situacijama u kojima se svojim riječima prenose tuđe ideje kao da su vlastite, jer nema navođenja izvora i autora ideje. To je zapravo (3) nepravilno sažimanje (Oraić Tolić, 2011: 446-448).

Poseban je oblik plagiranja pri izradi akademskih radova samoplagiranje. Nije, naime, dopušteno jednim akademskim radom više puta steći ECTS-bodove. Diplomski rad i završni specijalistički rad u tome smislu moraju biti originalni, što znači da ne mogu nastati preradom nekog rada koji je već iskorišten u svrhe stjecanja bodova i ocjena tijekom studija. To student/ica jamči izjavom o autorstvu rada i poštivanju etičkih pravila u akademskom radu (v. *Korice rada*). Svi oblici plagiranja smatraju se težim stegovnim prijestupima, za što je određena krajnja stegovna mjera trajnog isključenja sa studija i s Fakulteta (čl. 4. i 5. *Pravilnika o stegovnoj odgovornosti studenata*).

LITERATURA

- Anić, Vladimir i Josip Silić (2001) *Pravopis hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga i Novi Liber.
- Babić, Stjepan, Sanda Ham i Milan Moguš (2008) *Hrvatski školski pravopis*. Zagreb: Školska knjiga.
- Badurina, Lada, Ivan Marković i Krešimir Mićanović (2008) *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Becker, Howard S. (2007) *Writing for social scientists: how to start and finish your thesis, book, or article*. Chicago, London: The University of Chicago Press.
- Buchberger, Iva (2012) *Kritičko mišljenje. Priručnik kritičkog mišljenja, slušanja, čitanja i pisanja*. Rijeka: Udruga za razvoj visokog školstva *Universitas*.
- Burnham, Peter, Karin Gilland, Wyn Grant i Zig Layton-Henry (2006) *Metode istraživanja politike*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.

- Dunleavy, Patrick (2005) *Kako napisati disertaciju. Kako planirati, skicirati, pisati i dovršiti doktorsku disertaciju*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Marsh, David i Gerry Stoker, (ur.) (2005) *Teorije i metode političke znanosti*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Landman, Tod (2008) *Teme i metode komparativne politike: uvod*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Oraić Tolić, Dubravka (2011) *Akademsko pismo*. Zageb: Naklada Ljevak.
- Silobrčić, Vlatko (2003) *Kako sastaviti, objaviti i ocijeniti znanstveno djelo*. Zagreb: Medicinska zaklada.
- Zelenika, Ratko (2000) *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet u Rijeci.
- Yin, Robert K (2007) *Studija slučaja – dizajn i metode*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.

Internetske stranice

- Doktorski.unizg.hr (2013) *On-line baza doktoranada Sveučilišta u Zagrebu*.
<http://doktorski.unizg.hr/obad> (pristupljeno: 05.02.2013)
- Fpzg.hr (2013a) Diplomski studij novinarstva Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. <http://www.fpzg.unizg.hr/index.php?q=/studiji/diplomski/novinarstvo/>
 (pristupljeno: 03.02.2013)
- Fpzg.hr (2013b) Diplomski studij politologije Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. <http://www.fpzg.unizg.hr/index.php?q=/studiji/diplomski/politologija/>
 (pristupljeno: 03.02.2013)
- Fpzg.hr (2013c) Specijalistički studiji Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.
<http://www.fpzg.unizg.hr/index.php?q=/studiji/poslijediplomski/specijalisticki-studiji/>
 (pristupljeno: 03.02.2013)
- Hascheck.hr (2013) Hrvatski akademski *spelling-checker*. <http://hascheck.tel.fer.hr/>
 (pristupljeno: 10.02.2013)
- Hrčak.hr (2013) Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske. <http://hrcak.srce.hr/>
 (pristupljeno: 13.02.2013)
- Hjp.hr (2013) Hrvatski jezični portal. <http://hjp.novi-liber.hr/> (pristupljeno: 05.02.2013)
- Kgz.hr. (2013) Knjižnice Grada Zagreba. <http://www.kgz.hr/> (pristupljeno: 05.02.2013)
- Nsk.hr (2013) Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. <http://www.nsk.hr/> (pristupljeno: 14.02.2013)

PRILOZI

UPUTE ZA PRIJAVU I OBRANU DIPLOMSKOG RADA

1) Student/ica izabire temu diplomskog rada i predlaže je nastavniku/ici kojeg/u želi za mentora/icu u postupku pretprijave. Pretprijava sadrži četiri elementa: naslov rada na hrvatskom i engleskom jeziku, obrazloženje teme, sadržaj (kazalo) razdijeljen na glavna poglavlja i potpoglavlja, te popis znanstveno-stručne literature koja će se koristiti u radu (v. *Tablicu 3* u ovom *Pravilniku*).

2) Pretprijava se predaje nastavniku/ici do 1. travnja tekuće akademske godine.

3) Nastavnik/ica se o predloženoj temi mora očitovati do 8. travnja. Ako prihvaća, postaje mentor/ica, a ako tema nije prihvaćena, student/ica treba do uključivo 15. travnja pronaći novog mentora/icu. Ne učini li to iz bilo kojeg razloga, u tekućoj akademskoj godini više ne može prijaviti diplomski rad.

4) Preuzimanje mentorstva verificira se ispunjavanjem i potpisivanjem *Prijave teme diplomskog rada* (obrazac D1) u četiri primjerka, od kojih student/ica zadržava jedan, a ostale mentor/ica predaje voditelju/ici diplomskog studija. Voditelj/ica saziva Vijeće diplomskog studija na kojem svi mentori/ce obrazlažu prihvaćene teme, te u suradnji s ostalim članovima Vijeća provode eventualne dorade ili preinake u prijavi. Taj se postupak mora zaključiti najkasnije do 1. svibnja.

5) Pošto voditelj/ica potpisom na sva tri primjerka obrasca D1 ovjeri definitivno prihvaćanje prijave, tj. teme i mentora, primjerci se raspoređuju kako slijedi: jedan zadržava mentor/ica, a dva se prosljeđuju u Studentsku referadu, od čega se jedan - pošto se naziv teme, mentor i datum prihvaćanja upišu u indeks - pohranjuje u arhiv, a drugi student/ica preuzima za sebe.

6) Prihvaćanje pisanog rada mentor/ica verificira potpisom na *Potvrdi* (obrazac D2) u koju je obavezan/na unijeti i završnu ocjenu pisane verzije.

7) Ispunjenu i potpisanu *Potvrdu*, zajedno s uvezanim radom, student/ica predaje u Studentsku referadu. Sukladno 8. i 9. članku *Pravilnika o diplomskom radu na diplomskom studiju politologije na Fakultetu političkih znanosti*, odnosno *Pravilnika o diplomskom radu na diplomskom studiju novinarstva na Fakultetu političkih znanosti*, diplomski rad predaje se

Studentskoj referadi u dva uvezana primjerka, jedan za mentora/icu, drugi za arhiv Fakulteta. Uz svaki uvezani primjerak prilaže se CD s elektroničkom verzijom rada u Wordu i PDF-u. Prilikom predaje rada student/ica potpisuje izjavu o autorstvu i poštivanju etičkih pravila u akademskom radu.

8) Referada provjerava uvjete za pristup obrani rada (čl. 7. *Pravilnika o diplomskom radu na diplomskom studiju politologije na Fakultetu političkih znanosti*, odnosno *Pravilnika o diplomskom radu na diplomskom studiju novinarstva na Fakultetu političkih znanosti*).

9) Student/ica u dogovoru s mentorom/icom obavještava Referadu o datumu usmene obrane rada, što Referada oglašava na internetskim stranicama Fakulteta najmanje sedam dana prije obrane.

10) Obrani diplomskog rada može se pristupiti isključivo unutar službenih ispitnih rokova.

11) Obrana rada je javna, s tim da se na diplomskom studiju novinarstva odvija pred tročlanim povjerenstvom u kojem je obavezno mentor/ica.

12) Obrana se sastoji od usmenog prikaza rezultata diplomskog rada i provjere znanja iz područja rada pitanjima koja postavlja mentor/ica, a na studiju novinarstva po potrebi i članovi povjerenstva.

13) Po završetku obrane mentor/ica popunjava *Zapisnik o usmenoj obrani diplomskog rada* (obrazac D4), uključivši upis ocjene koja se zasniva i na usmenom izlaganju i na odgovorima na pitanja. Student/ica se odmah obavještava o ocjeni, te se *Zapisnik* predaje Studentskoj referadi.

UPUTE ZA PRIJAVU TEME I OBRANU ZAVRŠNOG SPECIJALISTIČKOG RADA

- 1) Student/ica (pristupnik/ca) izabire temu završnog specijalističkog rada i predlaže je nastavniku/ici kojeg/u želi za mentora/icu u postupku pretprijave. Pretprijava sadrži četiri elementa: naslov rada na hrvatskom i engleskom jeziku, obrazloženje teme, sadržaj (kazalo) razdijeljen na glavna poglavlja i potpoglavlja, te popis znanstveno-stručne literature koja će se koristiti u radu (v. *Tablicu 3* u *Pravilniku za pisanje akademskih radova na Fakultetu političkih znanosti*).
- 2) Tema završnog rada prijavljuje se do početka drugog semestra tako da se podnosi prijava Stručnom vijeću studija uz suglasnost mentora/ice.
- 3) Prijava teme mora sadržavati ime i prezime kandidata, naslov rada na hrvatskom i engleskom jeziku, obrazloženje, sadržaj, opis literature, jezik pisanja i obrane s obrazloženjem kao i potpis i obrazloženje mentora o prihvaćanju ([obrazac S1](#)).
- 4) Stručno vijeće studija u dogovoru sa studentom/icom imenuje mentora/icu.
- 5) Pošto izvrši sve obaveze na studiju pristupnik/ca predaje indeks u Studentsku referadu na obradu.
- 4) Konačnu verziju završnog specijalističkog rada, uz suglasnost mentora/ice, pristupnik/ca podnosi Stručnom vijeću uz pisani zahtjev za pokretanje postupka ocjene. Završni specijalistički rad predaje se u nevezanu pisanom obliku te u elektroničkom obliku, u onolikom broju koliko je članova Povjerenstva.
- 5) Stručno vijeće imenuje Povjerenstvo za ocjenu završnog rada koje podnosi izvještaj o ocjeni najkasnije u roku dva mjeseca od svog imenovanja.
- 6) U izvještaju Povjerenstvo može predložiti prihvaćanje, doradu ili odbijanje završnog specijalističkog rada.
- 7) Pošto se prihvati pozitivna ocjena Stručno vijeće studija imenuje Povjerenstvo za obranu završnog specijalističkog rada.

8) Pristupnik/ca u dogovoru s mentorom/icom obavještava Referadu o datumu usmene obrane rada, što Referada oglašava na internetskim stranicama Fakulteta najmanje sedam dana prije datuma obrane (obrazac S2).

9) Povjerenstvo nakon obrane donosi odluku *obranio/la* ili *nije obranio/la*, te je javno proglašava.

10) Nakon uspješno obranjena rada student/ica u završni specijalistički rad dodaje list sa sastavom Povjerenstva za obranu i nadnevkom obrane, te dva uvezena primjerka i elektroničku verziju predaje Studentskoj referadi u roku mjesec dana od dana obrane.